GENERALINIO ADVOKATO
L. A. GEELHOED IŠVADA,
pateikta 2005 m. vasario 24 d. [1]

I — Įvadas

1. Šioje byloje keliamas klausimas, kaip turėtų būti aiškinamos ir taikomos Reglamentų Nr. 1408/71 ir Nr. 574/72 [2] kolizinės normos, nustatant kuri – darbo vietos valstybė narė ar gyvenamosios vietos valstybės narė – turi kompetenciją dėl šeimos išmokų teikimo tuo atveju, kai asmuo pagal darbo sutartį dirba vienoje valstybėje narėje (Austrija), tačiau su savo sutuoktiniu ar partneriu ir vaikais gyvena kitoje valstybėje narėje (Vokietija), kurioje sutuoktinis ar partneris dirba pagal sutartį. Toks pats klausimas nagrinėjamas byloje C-153/03, *Weide*, [3] dėl panašios kompetencijos kolizijos tarp Liuksemburgo, darbo vietos valstybės narės, ir vėlgi Vokietijos, gyvenamosios vietos valstybės narės. Generalinė advokatė J. Kokott šioje byloje pateikė savo išvadą 2004 m. liepos 15 dieną [4].

1 — Originalo kalba: anglų.

2 — 1971 m. birželio 14 d. Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 1408/71 dėl socialinės apsaugos sistemų taikymo pagal darbo sutartį dirbantiems asmenims, savarankiškai dirbantiems asmenims ir jų šeimų nariams, judantiems Bendrijoje (OL, specialusis leidimas anglų kalba, 1971 (II), p. 416), iš dalies pakeistas ir atnaujintas 2001 m. birželio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1386/2001 (OL L 187, 2001, p. 1) (toliau – Reglamentas Nr. 1408/71), ir 1972 m. kovo 21 d. Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 574/72, nustatantis Reglamento (EEB) Nr. 1408/71 (OL, specialusis leidimas anglų kalba, 1971 (I), p. 159), iš dalies pakeisto ir atnaujinto Reglamentu Nr. 1386/2001, įgyvendinimo tvarką (toliau – Reglamentas Nr. 574/72)

3 — Sprendimas šioje byloje dar nepriimtas.

4 — Nuomonę galima rasti internetiniu adresu www.curia.eu.int.

II — Susijusios nuostatos

2. Susijusios Bendrijos teisės nuostatos yra:

Reglamento Nr. 1408/71 13 straipsnis

„1. Laikantis 14c ir 14f straipsnių, asmenims, kuriems taikomas šis reglamentas, taikomi tik vienos valstybės narės teisės aktai. Tokie teisės aktai nustatomi remiantis šios antraštinės dalies nuostatomis.

2. Laikantis 14–17 straipsnių nuostatų:

a) vienos valstybės narės teritorijoje dirbančiam darbuotojui taikomi tos valstybės teisės aktai, net jeigu jis gyvena kitos valstybės narės teritorijoje arba įmonės, kurioje jis dirba, buveinė juridiškai

įregistruota ar veiklos vieta arba jį nusamdęs asmuo yra kitos valstybės narės teritorijoje;

priklausanti pagal 73 ir 74 straipsnius, turi būti sustabdyta tiek, kiek tai numatyta pirmosios valstybės narės teisės aktais.

<...>"

<...>"

Reglamento Nr. 1408/71 73 straipsnis

Reglamento Nr. 574/72 10 straipsnis

„Pagal darbo sutartį dirbantis asmuo ar savarankiškai dirbantis asmuo, kuriam taikomi valstybės narės teisės aktai, už savo šeimos narius, gyvenančius kitoje valstybėje narėje, pagal VI priedo nuostatas turi teisę gauti šeimos išmokas, numatytas pirmosios valstybės teisės aktais, tartum jie gyventų toje valstybėje."

„1. a) Išmokų ar šeimos pašalpų, mokamų pagal valstybės narės teisės aktus, kuriais numatyta, kad teisės gauti šias išmokas ar pašalpas įgijimui netaikomos pagal darbo sutartį ar savarankiškai dirbančiųjų draudimo sąlygos, vien pagal kitos valstybės narės nacionalinės teisės aktus arba taikant reglamento 73, 74, 77 ar 78 straipsnius už tą patį laikotarpį ir tam pačiam šeimos nariui priklausančios išmokos mokėjimas turi būti sustabdytas pastarųjų išmokų apimtimi;

Reglamento Nr. 1408/71 76 straipsnis

„1. Jei dėl profesinės veiklos tuo pačiu laikotarpiu ir tam pačiam šeimos nariui numatytos šeimos išmokos pagal valstybės narės, kurios teritorijoje šeimos nariai gyvena, teisės aktus, teisė gauti šeimos išmokas vien pagal kitos valstybės narės teisės aktus,

b) tačiau jei profesinė ar darbinė veikla vykdoma pirmosios valstybės narės teritorijoje:

i) ir asmeniui, turinčiam teisę gauti šeimos išmokas, ar asmeniui, kuriam jos mokamos, šios išmokos priklauso arba tik pagal kitos valstybės narės teisės aktus, arba tik pagal reglamento 73 ar 74 straipsnius, jo teisė gauti arba tik pagal tos valstybės narės nacionalinės teisės aktus, arba pagal šiuos straipsnius priklausančias šeimos išmokas turi būti sustabdyta valstybės narės, kurios teritorijoje šeimos narys gyvena, teisės aktuose numatytų šeimos išmokų apimtimi. Valstybė narė, kurios teritorijoje gyvena šeimos narys, turi prisiimti išlaidas dėl mokamų išmokų;

ii) <...>"

III — Faktinės aplinkybės, pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

3. C. Dodl ir P. Oberhollenzer (toliau – ieškovės) yra Austrijos pilietės, dirbančios Austrijoje, tačiau atitinkamai su savo vyru ir su partneriu, kurie abu yra Vokietijos piliečiai, gyvenančios Vokietijoje. Gimus jų sūnums, C. Dodl trims su puse mėnesių, o P. Oberhollenzer beveik dvejiems metams išėjo nemokamų motinystės atostogų. Šiuo laikotarpiu jų darbo santykiai buvo sustabdyti.

4. Abi ieškovės pateikė prašymus dėl vaiko auginimo pašalpos (*Bundeserziehungsgeld*) Vokietijoje. Šiuos prašymus Vokietijos valdžios institucijos atmetė tuo pagrindu, kad, jų nuomone, Austrija, būdama darbo vietos valstybė narė, buvo kompetentinga išmokų klausimu. Be to, C. Dodl atveju, buvo viršyta pajamų riba, taikoma šiai pašalpai pagal Vokietijos teisės aktus. Todėl ieškovės bandė gauti vaiko priežiūros pašalpą (*Kinderbetreuungsgeld*) Austrijoje. Tačiau jų prašymai taip pat buvo atmesti. Taikant Reglamento Nr. 1408/71 73, 75 ir 76 straipsnius kartu su Reglamento Nr. 574/72 10 straipsnio 1 dalies b punktu, kompetentinga institucija, Tirolio srities ligonių kasa (*Tiroler Gebietskrankenkasse*), pripažino, kad pirmenybė teikti nagrinėjamas išmokas turėtų būti teikiama gyvenamosios vietos valstybei narei.

5. Ieškovės užginčijo šiuos sprendimus Insbruko žemės teisme, (*Landesgericht Innsbruck*). Manydamas, kad vaiko tėvams dirbant skirtingose valstybėse narėse, šeimos išmokas turėtų teikti valstybė, kurioje vaikas nuolatos gyvena, šis teismas atmetė ieškovių ieškinius. Austrijoje ieškovės turėjo teisę gauti tik Austrijos ir Vokietijos išmokų skirtumą, jei Vokietijos išmoka yra mažesnė.

Ieškovės pateikė apeliacinį skundą Insbruko Aukščiausiajam žemės teismui (*Oberlandesgericht Innsbruck*) teigdamos, kad nagrinėjamomis išmokomis buvo siekiama užtikrinti pajamas tėvams, kurių profesinė veikla sustabdyta dėl vaikų auginimo, todėl darbo vietos valstybė narė yra atsakinga už šių šeimos išmokų teikimą.

6. *Oberlandesgericht Innsbruck* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pagal EB 234 straipsnį pateikti Teisingumo Teismui du prejudicinius klausimus:

„1. Ar 1971 m. birželio 14 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 1408/71 dėl socialinės apsaugos sistemų taikymo pagal darbo sutartį dirbantiems asmenims, savarankiškai dirbantiems asmenims ir jų šeimų nariams, judantiems Bendrijoje, 73 straipsnis kartu su pakeistu šio reglamento 13 straipsniu aiškintini kaip taikomi net ir pagal darbo sutartį dirbantiems asmenims, kurių darbo santykiai tęsiasi, nors ir nesusiję su pareiga atlikti darbą ar mokėti darbo užmokestį (nemokamos tėvystės atostogos) arba kokiais nors socialinės apsaugos įsipareigojimais pagal nacionalinę teisę?

2. Jei atsakymas į pirmąjį klausimą būtų teigiamas:

Ar darbo vietos valstybė atsako už išmokų mokėjimą net ir tokiu atveju, jei pagal darbo sutartį dirbantis asmuo ir tie jo (-s) šeimos nariai, kuriems galėtų būti mokamos tokios šeimos išmokos, kokia yra Austrijos vaiko priežiūros pašalpa (Kinderbetreuungsgeld), negyveno darbo vietos valstybėje, būtent nemokamų motinystės atostogų metu?"

7. Pastabas raštu pateikė *Tiroler Gebietskrankenkasse* (atsakovas pagrindinėje byloje), Austrijos, Vokietijos ir Suomijos vyriausybės bei Komisija. Austrijos ir Vokietijos vyriausybių bei Komisijos pastabos buvo išklausytos 2004 m. gruodžio 14 d. posėdyje.

8. Prieš pradėdamas nagrinėti bylą Teisingumo Teismas paprašė Vokietijos vyriausybės paaiškinti šeimos pašalpų (*Kindergeld*), kurias gavo atitinkamai ieškovių vyras ir partneris ir kurios atitinka Austrijos šeimos išmokas, pobūdį bei jų skirtumą nuo Vokietijos vaiko auginimo pašalpos (*Bundeserziehungsgeld*). Šią informaciją Teisingumo Teismas gavo 2004 m. lapkričio 5 dieną. Savo atsakyme Vokietijos vyriausybė paaiškina, kad *Kindergeld* ir *Bundeserziehungsgeld* ski-

riasi mokėjimo būdu, paskirtimi ir suteikimo sąlygomis. Šiame procese akivaizdu, be to, nė viena į bylą įstojusi šalis to neginčija, kad abi šios išmokos ir Austrijos *Kinderbetreuunngsgeld* yra, kaip Teisingumo Teismas išaiškino, šeimos išmokos Reglamento Nr. 1408/71 4 straipsnio 1 dalies h punkto prasme [5].

IV — Atsakymai į prejudicinius klausimus

A — *Pirmasis prejudicinis klausimas*

9. Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar darbuotojas, kuris pasiima nemokamas tam tikros trukmės motinystės atostogas, tačiau kurio darbo santykiai nepasikeičia, nors abipusiai įsipareigojimai atlikti darbą ir mokėti darbo užmokestį yra sustabdyti, bei kuris neturi jokių socialinės apsaugos įsipareigojimų pagal nacionalinę teisę, išlaiko darbuotojo statusą pagal Reglamento Nr. 1408/71 73 straipsnį.

10. Visos į bylą įstojusios šalys pritaria, kad atsakymas į šį klausimą turėtų būti teigiamas.

11. Atsakant į šį klausimą pirmiausia reikia pabrėžti, kad pagal Reglamento Nr. 1408/71 2 straipsnį šio reglamento nuostatos, be kita ko, taikomos pagal darbo sutartį dirbantiems asmenims valstybės narės piliečiams, kurių atžvilgiu yra arba buvo taikomi vienos ar daugiau valstybių narių teisės aktai. Pagal darbo sutartį dirbančio asmens sąvoka apibrėžta Reglamento Nr. 1408/71 1 straipsnio a punkte ir reiškia bet kurį asmenį, apdraustą nuo šioje nuostatoje nurodytos rizikos ir pagal joje nurodytas sąlygas [6]. Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad ši aplinkybė reiškia, jog asmuo turi pagal darbo sutartį dirbančio asmens statusą Reglamento Nr. 1408/71 prasme, jei jis yra privalomai arba neprivalomai apdraustas bendruoju ar specialiuoju socialinės apsaugos sistemos draudimu nuo bent vienos Reglamento Nr. 1408/71 1 straipsnio a dalyje nurodytos rizikos, neatsižvelgiant į darbo santykių egzistavimą [7].

12. Todėl, atsižvelgiant į šią Teisingumo Teismo praktiką, ne tiek darbo santykių

5 — Žr., pvz., sprendimą *Hoever ir Zacho* sujungtose bylose C-245/94 ir C-312/94 (Rink. p. I-4895, 23–27 punktai) ir sprendimą *Humer* (C-255/99, Rink. p. I-1205, 31–32 punktai).

6 — Sprendimas *Kits van Heijningen* (C-2/89, Rink. p. I-1755, 9 punktas) ir sprendimas *Stöber ir Piosa Pereira* sujungtose bylose C-4/95 ir C-5/95 (Rink. p. I-511, 27 punktas).

7 — Sprendimas *Martínez Sala* (C-85/96, Rink. p. I-2691, 36 punktas) ir sprendimas *Kuusijärvi* (C-275/96, Rink. p. I-3419, 21 punktas).

statusas, kiek apdraudimas nuo rizikos pagal socialinės apsaugos sistemą, nurodytą šio reglamento 1 straipsnio a dalyje, lemia, ar asmuo vis dar patenka, ar jau nebe į Reglamento Nr. 1408/71 *ratione personae*. Iš to matyti, kad vien pagrindinių darbo santykių įsipareigojimų sustabdymas tam tikram laikotarpiui negali iš darbuotojo atimti Reglamento Nr. 1408/71 73 straipsniu numatyto pagal darbo sutartį dirbančio asmens statuso.

13. Todėl atsakymas į pirmąjį klausimą yra toks, kad Reglamento Nr. 1408/71 73 straipsnis kartu su šio reglamento 13 straipsniu taikomas pagal darbo sutartį dirbantiems asmenims, kurių darbo santykiai vis dar tęsiasi, tačiau dėl nemokamų motinystės atostogų nesusiję su pareiga atlikti darbą ar mokėti darbo užmokestį arba kokiais nors socialinės apsaugos įsipareigojimais pagal nacionalinę teisę.

B — *Antrasis prejudicinis klausimas*

14. Antrasia Teisingumo Teismui *Oberlandesgericht Innsbruck* pateiktas klausimas susijęs su kompetencijos tarp valstybių narių teikti šeimos išmokas paskirstymu tuo atveju, kai Bendrijos darbuotojas pagal darbo sutartį dirba vienoje valstybėje narėje, tačiau su savo partneriu ar vaikais gyvena kitoje valstybėje narėje. Ar valstybė narė, kuri yra pirmiausia kompetentinga, turi būti nustatyta remiantis vien suinteresuotojo asmens darbuotojo statusu, ar gali būti atsižvelgta į jo (-s) šeimynines aplinkybes? Iš šalių pastabų santraukos akivaizdu, kad atsakant į šį klausimą galima vadovautis skirtingais požiūriais.

1) Į bylą įstojusių šalių pastabos

15. *Tiroler Gebietskrankenkasse* ir Austrijos vyriausybė mano, kad tuo atveju, kai abu tėvai dirba skirtingose valstybėse narėse ir turi teisę gauti šeimos išmokas abiejose valstybėse narėse, šeimos interesų centro vieta turėtų būti pagrindinis kriterijus nustatant, kuri valstybė narė pirmiausia yra atsakinga už šeimos išmokų teikimą. Šiuo klausimu remiamasi Teisingumo Teismo sprendimu *Hoever ir Zachow*[8], kuriame buvo nuspręsta, kad tokiomis aplinkybėmis turi būti atsižvelgta į bendrą šeimos situaciją. Nors ir pripažindamos, kad ieškovės yra darbuotojos Reglamento Nr. 1408/71 73 straipsnio prasme ir todėl, jų nuomone, kompetentinga yra darbo vietos valstybė narė, tačiau jie tvirtina, kad nėra teisinga atsižvelgti vien į ieškovių situaciją. Pagal vadinamąjį vienumo principą turima teisė į vienintelę šeimos išlaidų vaikui kompensaciją, todėl reikėtų vengti išmokų sutapimo. Šiuo klausimu Reglamento Nr. 1408/71 76 straipsniu ir Reglamento Nr. 574/72

8 — 5 išnašoje nurodyto sprendimo *Hoever ir Zachow* sujungtose bylose C-245/94 ir C-312/94 37 punktas.

10 straipsniu nustatyta, kad jei profesinė veikla vykdoma gyvenamojoje valstybėje, darbo vietos valstybės narės teikiamų išmokų mokėjimas sustabdomas iki anksčiau nurodytos valstybės narės teikiamų išmokų sumos. Jei šios išmokos yra mažesnės nei darbo vietos valstybėje narėje teikiamos išmokos, ši valstybė narė privalo padidinti jas iki darbo vietos valstybėje narėje teikiamų išmokų lygio. Toks sprendimas geriausiai atitinka suinteresuotųjų asmenų interesus, nes užtikrina jiems didžiausią išmokų lygį ir, be to, prisideda prie reglamentais siekiamo tikslo palengvinti darbuotojų judėjimą. Todėl, jų nuomone, Vokietijai, kuri yra gyvenamosios vietos valstybė narė, tenka pirmenybė teikti nagrinėjamas šeimos išmokas.

16. Kita vertus, Vokietijos vyriausybė tvirtina, kad pagal Reglamento Nr. 1408/71 13 ir 73 straipsnius, kadangi ieškovės pagal darbo sutartį dirba Austrijoje, jos šioje valstybėje narėje turi teisę į šeimos išmokas. Tokios išmokos sudaro vieno iš tėvų pajamas laikotarpiu, kai profesinė veikla yra sustabdyta dėl vaiko priežiūros. Reglamentu Nr. 1408/71 nenustatyta, kad reikia atsižvelgti į ieškovių šeiminę situaciją. Vokietijos vyriausybė pastebi, kad sprendimas *Hoever ir Zachow* susijęs su specifine situacija ir kad šiuo sprendimu įtvirtinta taisyklė taikoma tik situacijoms, kuriose suinteresuotieji asmenys darbo vietos valstybėje narėje neturi teisės į šeimos išmokas, nes jie pasinaudojo laisvo judėjimo teise. Be to, Reglamento Nr. 1408/71 76 straipsnis šioje byloje netaikomas, nes ieškovių partneriai neatitinka visų pagal Vokietijos teisę tokių išmokoms gauti nustatytų sąlygų. Suomijos vyriausybė pritaria, kad šioje byloje kompetentinga yra darbo vietos valstybė narė. Gyvenamosios vietos valstybė narė yra kompetentinga tik tuomet, kai neįmanoma taikyti darbo vietos valstybės narės teisės. Tačiau ji papildo, kad nesant teisių sutapimo, kompetentinga valstybė narė turi būti nustatyta pagal Reglamento Nr. 574/72 10 straipsnio 1 dalies b punkto i papunktį.

17. Komisija iš esmės palaikė abu požiūrius. Savo rašytinėse pastabose šioje byloje ji nurodo, kad sprendime *Weide* [9] tvirtino, jog priskiriant kompetenciją dėl šeimos išmokų teikimo pagal Reglamento Nr. 574/72 10 straipsnio 1 dalį turėtų būti taikomas „šeimos požiūris“, kurį Teisingumo Teismas taikė sprendime *Hoever ir Zachow*, o ne „individualus požiūris“. Vadovaujantis nurodytos bylos aplinkybėmis, kurios yra identiškos nagrinėjamoms šioje byloje, pirmenybė dėl kompetencijos turi būti teikiama gyvenamosios vietos valstybei narei. Tačiau nagrinėjamoje byloje Komisija visų pirma nurodo, kad ji pasinaudojo galimybe peržiūrėti „šeimos požiūrį“, kuriam pritarė byloje *Weide*. Savo rašytinėse pastabose ji teigia, kad toks požiūris neturėtų būti taikomas bendrai, tačiau turėtų būti taikomas tokioms

9 — Nagrinėjama, žr. 3 išnašą.

kaip *Hoever ir Zachow* bylos situacijoms, kai suinteresuotiesiems asmenims, pasinaudojusiems laisvo judėjimo teise, gręstų teisių gauti šeimos išmokas praradimo pavojus. Pirmenybė turėtų būti teikiama darbo vietos valstybės narės principui, nes jis yra pagrindinis Reglamentų Nr. 1498/71 ir Nr. 574/72 principas, nebent jo taikymas turėtų nepageidaujamų pasekmių. Tačiau žodinio bylos nagrinėjimo metu Komisija vėl pakeitė savo poziciją. Remdamasi Teisingumo Teismo sprendimais *McMenamin* [10], *Hoever ir Zachow* bei generalinės advokatės J. Kokott išvada byloje *Weide*, ji tvirtina, kad po papildomų išsamių vidinių svarstymų šiuo metu ji mano, kad nustatant, kuri valstybė narė turi pirmenybę teikti išmokas šeimai, turėtų būti taikomas „šeimos požiūris". Tokioje situacijoje, kokia yra nagrinėjamoje byloje, kai vienas sutuoktinis dirba gyvenamosios vietos valstybėje narėje ir šeimos ryšiai su šia valstybe yra akivaizdžiai stipresni, pagal Reglamento Nr. 574/72 10 straipsnio 1 dalies b punkto i papunktį pastaroji valstybė yra pirmiausia kompetentinga teikti nagrinėjamas šeimos išmokas.

2) Įvertinimas

18. Iš pastabų, kurias pateikė į bylą įstojusios šalys, akivaizdu, kad yra daug nesutarimų dėl tinkamo socialinės apsaugos reglamentų, kuriais paskirstoma kompetencija tarp gyvenamosios vietos ir darbo vietos valstybių narių, nuostatų aiškinimo ir taikymo tais atvejais, kai vaiko tėvai dirba dviejose skirtingose valstybėse, tačiau kartu gyvena vienoje iš tų jų. Tai patvirtina visiškai priešingi dviejų nagrinėjamų valstybių narių šių nuostatų aiškinimai bei nepastovi Komisijos pozicija šiuo klausimu.

19. Ieškovės šioje byloje yra neigiamo kompetencijų konflikto tarp dviejų nagrinėjamų valstybių narių aukos. Gyvenamosios vietos valstybė narė (Vokietija), aiškindama šias nuostatas, vadovaujasi „individualiu požiūriu", todėl kompetencija priskiriama darbo vietos valstybei narei. Ieškovių valstybė narė (Austrija) taiko „šeimos požiūrį", pagal kurį kompetencija priskiriama gyvenamosios vietos valstybei narei. Siekiant išvengti tokios situacijos, kokia susiklostė šioje byloje, akivaizdžiai reikia vienodo šių nuostatų aiškinimo požiūrio. Nors kiekvienas požiūris gali būti apgintas, manyčiau, kad turėtų būti vadovaujamasi šios bylos aplinkybėms tinkamiausiu požiūriu.

10 — Sprendimas *McMenamin* (C-119/91, Rink. p. I-6393).

20. Pirma, siekiant identifikuoti nagrinėjamą teisinę problemą, reikėtų paminėti pagrindinių nagrinėjamų nuostatų esmę. Nors šios nuostatos aiškiai nenurodo darbo vietos ar gyvenamosios vietos valstybės narės, aš taip darysiu siekdamas supaprastinti dėstymą.

21. Pagrindinė taisyklė priskiriant kompetenciją dėl socialinės apsaugos išmokų įtvirtinta Reglamento Nr. 1408/71 13 straipsnyje, kurio, glaustai apibendrinant, pirmojoje pastraipoje nustatyta, kad Bendrijos darbuotojams [11] taikomi tik vienos valstybės narės teisės aktai, o antrojoje pastraipoje nustatyta, kad ši valstybė turi būti *darbo vietos* valstybė narė, net jei darbuotojas gyvena kitos valstybės narės teritorijoje. Reglamento Nr. 1408/71 73 straipsnis praplečia šios taisyklės taikymą šeimos išmokoms kitoje valstybėje narėje gyvenančių šeimos narių atžvilgiu. Jie turi būti vertinami tarytum gyventų darbo vietos valstybėje narėje.

22. Be to, Reglamentuose Nr. 1408/71 ir Nr. 574/72 yra nuostatos, kuriomis reglamentuojamos įvairios situacijos, kai teisė gauti šeimos išmokas už tą patį šeimos narį priklauso tiek darbo vietos, tiek gyvenamosios vietos valstybėje narėje. Šių nuostatų tikslas yra nustatyti, kuri iš šių dviejų valstybių narių turi pirmenybę teikti nagrinėjamas išmokas, siekiant išvengti jų sutapimo.

23. Pirmai iš šių situacijų taikomas Reglamento Nr. 1408/71 76 straipsnis. Ši nuostata susijusi su situacija, kai „dėl profesinės veiklos" šeimos išmokos teikiamos pagal gyvenamosios vietos valstybės narės teisės aktus. Tokiu atveju pagal darbo vietos valstybės narės teisės aktus teikiamos šeimos išmokos sustabdomos iki gyvenamosios vietos valstybės narės teikiamų išmokų sumos. Todėl darbo vietos valstybė narė privalo padengti jos teikiamų ir gyvenamosios vietos valstybėje narėje mokamų išmokų skirtumą, jei pastarosios yra mažesnės. Šioje situacijoje pirmiausia kompetentinga yra *gyvenamosios vietos* valstybė narė.

24. Antrą situaciją apibūdina aplinkybė, kad draudimo ar darbo vietos sąlygos nesusijusios su teise gauti šeimos išmokas gyvenamosios vietos valstybėje narėje, kuri yra skirtinga nei Reglamento Nr. 1408/71 76 straipsnyje numatyta situacija. Šiuo atveju preziumuojama, kad gyvenamosios vietos valstybėje narėje nėra darbo santykių. Tokiomis aplinkybėmis pagal Reglamento Nr. 574/72 10 straipsnio 1 dalies a punktą teisė gauti gyvenamosios vietos valstybės narės teikiamas išmokas yra sustabdoma šeimos išmokų, darbo vietos valstybės narės teikiamų tam pačiam šeimos nariui, atžvilgiu, taip pat iki šių išmokų sumos. Todėl šiuo

11 — Šiame kontekste sąvoka „pagal darbo sutartį dirbantis asmuo" vartojama kaip apibrėžta Reglamento Nr. 1408/71 1 straipsnio a punkte.

atveju pirmenybė teikiama *darbo vietos* valstybei narei.

25. Trečioje situacijoje gyvenamosios vietos valstybės narės teikiamos išmokos taip pat teikiamos neatsižvelgiant į draudimo ar darbo vietos sąlygas. Tačiau, skirtingai nuo antros situacijos, šiuo atveju „profesinę ar darbinę veiklą" gyvenamosios vietos valstybėje narėje vykdo „asmuo, turintis teisę gauti šeimos išmokas, ar asmuo, kuriam jos mokamos" [12]. Pagal Reglamento Nr. 574/72 10 straipsnio 1 dalies b punkto i papunktį šios ekonominės veiklos poveikis gyvenamosios vietos valstybėje narėje turėtų pakeisti nagrinėjamų valstybių narių pirmenybės tvarką: teisė gauti darbo vietos valstybės narės teikiamas šeimos išmokas yra sustabdoma iki *gyvenamosios vietos* valstybės narės išmokų sumos.

26. Galiausiai Reglamento Nr. 574/72 10 straipsnio 1 dalies b punkto ii papunktis yra susijęs su ketvirta situacija dėl pensininkų išlaikomų vaikų ir našlaičių, kuri dėl akivaizdžių priežasčių nesusijusi su nagrinėjama byla.

27. Prieš tęsiant analizę pirmiausia reikia nustatyti, kuri iš šių nuostatų taikoma nagrinėjamai bylai remiantis sprendime dėl parašymo priimti prejudicinį sprendimą nurodytomis faktinėmis aplinkybėmis. Antruoju klausimu *Oberlandesgericht Innsbruck* nedetalizuoja, kurią iš anksčiau nurodytų nuostatų reikia taikyti, nors pirmasis prejudicinis klausimas yra susijęs su Reglamento Nr. 1408/71 73 straipsniu. Tačiau, atsižvelgiant į faktinę aplinkybę, kad ieškovių sutuoktinis ir partneris pagal darbo sutartį dirba gyvenamojoje valstybėje narėje Vokietijoje, o ieškovės pagal darbo sutartį dirba Austrijoje bei toks jų statusas išlieka motinystės atostogų metu, akivaizdu, kad taikytina nuostata yra Reglamento Nr. 574/72 10 straipsnio 1 dalies b punkto i papunktis. Klausimas, į kurį dar reikia atsakyti: ar, siekiant nustatyti nagrinėjamų valstybių narių pirmenybės tvarką dėl šeimos išmokų mokėjimo, gyvenamosios vietos valstybėje narėje vykdoma profesinė arba darbinė veikla turi būti atliekama paties Bendrijos darbuotojo, ar tokia veikla taip pat gali būti vykdoma jo (-s) sutuoktinio arba partnerio.

28. Iš tiesų šį klausimą Teisingumo Teismas jau nagrinėjo sprendime *McMenamin* [13]. Šios bylos situacija panaši į nagrinėjamos bylos pagrindines aplinkybes. Šioje byloje pasienio darbuotoja, kuri turėjo teisę gauti darbo vietos valstybės narės (Jungtinė Karalystė)

12 — Šioje vietoje angliškame teksto variante klaidinančiai pavartoti žodžiai „*to* the person" taip atribojant žodį „asmuo" nuo žodžių „vykdoma profesinė ar darbinė veikla". Tačiau iš kitų kalbų versijų akivaizdu, kad ketinta nurodyti žodžius „*by* the person". Teisingumo Teismas taip pat naudoja frazę „by the person"; žr. 10 išnašoje nurodyto sprendimo C-119/91 19 punktą.

13 — 10 išnašoje nurodytas sprendimas C-119/91.

teikiamas šeimos išmokas, turėjo teisę gauti ir pašalpas, teikiamas gyvenamosios vietos valstybėje (Airija), kurioje dirbo tik jos sutuoktinis. Pirmiausia nustatęs, kad Reglamento Nr. 1408/71 13 straipsniu nedraudžiama tam tikroms išmokoms taikyti specialių šio reglamento taisyklių, Teisingumo Teismas toliau nagrinėjo, „ar asmens, Reglamento Nr. 1408/71 73 straipsnio prasme turinčio teisę gauti šeimos pašalpas, sutuoktinio profesinės ar darbinės veiklos vykdymas gyvenamosios vietos valstybėje narėje gali sustabdyti 73 straipsniu įtvirtintą teisę, net jeigu pagal gyvenamosios vietos valstybės narės teisės aktus sutuoktinis nėra „asmuo, turintis teisę gauti šeimos išmokas, ar asmuo, kuriam jos mokamos" pagal Reglamento Nr. 574/72 10 straipsnio 1 dalies b punkto i papunktį" [14]. Remdamasis šios nuostatos redakcijos, kuri „išplečia, o ne riboja atvejus sustabdyti pagal Reglamento Nr. 1408/71 73 straipsnį mokamas išmokas" [15], analize, Teisingumo Teismas padarė išvadą, kad „jei vaikus prižiūrintis asmuo vykdo profesinę ar darbinę veiklą vaikų gyvenamosios vietos valstybės teritorijoje, pagal 73 straipsnį darbo vietos valstybės mokamos pašalpos yra sustabdomos" [16].

29. Kitais žodžiais tariant, kai vienas iš vaiko tėvų dirba pagal darbo sutartį šeimos gyvenamosios vietos valstybėje narėje arba kitaip joje vykdo profesinę ar darbo veiklą, gyvenamosios vietos valstybė narė pirmiausia yra kompetentinga teikti šeimos išmokas. Taip nuspręsdamas Teisingumo Teismas pagal Reglamento Nr. 574/72 10 straipsnio 1 dalies b punkto i papunktį neišskiria pasienio darbuotojo ir jo sutuoktinio ar partnerio. Tai aiškiai patvirtino „šeimos požiūrio" taikymą išaiškinant ir taikant šią nuostatą.

30. Teisingumo Teismas šiuo klausimu dar aiškiau pareiškė nuomonę sprendime *Hoever* ir *Zachow*, kuriame pastebėjo, kad „šeimos išmokos savo pobūdžiu negali būti laikomos mokėtinomis individui neatsižvelgiant į jo šeimines aplinkybes. Kadangi tokiomis išmokomis, kaip antai Vokietijos vaiko auginimo pašalpa, siekiama apmokėti šeimos išlaidas, tai pasirinkimas, kuris iš tėvų privalo gauti pašalpą, neturi reikšmės" [17]. Nors Vokietijos vyriausybė, remdamasi svarbiausių faktinių bylų aplinkybių skirtumais, siekia atskirti šią bylą nuo nagrinėjamos bylos, akivaizdu, kad Teisingumo Teismo pastaba sprendime *Hoever* ir *Zachow* turi būti laikoma bendresniu pagrindiniu principu aiškinant nuostatas dėl kompetencijos nustatymo šeimos išmokų teikimo atžvilgiu. Tai patvirtina naujesnis Teisingumo Teismo sprendimas *Humer* [18], kuriame šis motyvas pakartotas kitomis faktinėmis aplinkybėmis.

14 — 16 punktas.
15 — 23 punktas.
16 — 25 punktas.
17 — 5 išnašoje nurodyto sprendimo C-245/94 ir C-312/94 37 punktas.
18 — 5 išnašoje nurodyto sprendimo *Humer* C-255/99 50 punktas.

31. Materialiuoju požiūriu atsižvelgimas į šeimines aplinkybes, nustatant kompetenciją dėl šeimos išmokų mokėjimo, visiškai atitinka išmokų pobūdį ir funkciją, kurie nesusiję – arba bent jau ne pirmiausia – su darbu pagal darbo sutartį. Be to, Teisingumo Teismas išaiškino, kad jei pagal Reglamento Nr. 1408/71 1 straipsnio u punkto i papunktį šeimos išmokos apibrėžiamos kaip skirtos šeimos išlaidoms apmokėti, tai reiškia, kad šios išmokos yra „valstybės indėlis į šeimos biudžetą, kuriuo siekiama palengvinti su vaikų išlaikymu susijusią finansinę naštą“ [19]. Be to, vaiko auginimo pašalpomis gali būti siekiama „leisti vienam iš tėvų skirti laiką mažamečio vaiko auginimui ir, konkrečiau kalbant, kompensuoti vaiko auginimo bei kitas jo priežiūros ir auginimo išlaidas bei prireikus sušvelninti nepalankią finansinę padėtį dėl pajamų dirbant visą darbo dieną praradimo“ [20]. Nors pastarasis tikslas susijęs su kompensacija dėl pajamų praradimo, susijusio su nemokamomis motinystės atostogomis, ši aplinkybė, mano nuomone, yra nepakankama siekiant pripažinti, kad tokios išmokos yra susijusios su darbo santykiais, ypač todėl, kad galima numanyti, jog nėra ryšio tarp tokios išmokos ir nagrinėjamos darbuotojos anksčiau gautų pajamų.

32. Be to, norėčiau pastebėti, kad jei aiškinant Reglamento Nr. 574/72 10 straipsnio 1 dalies b punkto i papunktį būtų vadovaujamasi „individualiu požiūriu“, teoriškai šeima galėtų gauti dvigubas išmokas, jei pagal darbo sutartis gyvenamosios vietos valstybėje narėje dirbantis sutuoktinis ar partneris turėtų teisę gauti išmokas, o tai prieštarauja Reglamentų Nr. 1408/71 bei Nr. 574/72 nuostatoms, kuriomis siekiama išvengti sutampančių išmokų.

33. Galiausiai pažymėtina, kad kompetencijos priskyrimas gyvenamosios vietos valstybei narei jokiu būdu nesusijęs su nagrinėjamų materialaus pobūdžio šeimos išmokų gavėjų interesais, jei išmokų dydis yra mažesnis nei darbo vietos valstybės narėje. Tokiu atveju darbo vietos valstybė narė privalo padidinti išmokas iki jos teikiamų išmokų lygio. Gavėjams bet kuriuo atveju garantuojamos arba gyvenamosios vietos, arba darbo vietos valstybės narės lygio išmokos, teatsižvelgiant į tai, kurios yra didesnės. Tai yra kur kas bendresnio principo išraiška, kad asmenys, pasinaudoję laisvo judėjimo teise, negali būti vertinami nepalankiau nei tuo atveju, jeigu šia laisve nebūtų pasinaudoję [21].

34. Todėl išvada turėtų būti tokia, kad susiklosčius situacijai, kai asmuo, pagal darbo sutartį dirbantis kitoje valstybėje narėje, tačiau su savo sutuoktiniu ar partneriu gyvenantis kitoje valstybėje narėje, kur šis sutuoktinis ar partneris vykdo atlygininą veiklą, gyvenamosios vietos valstybė narė yra pirmiausia kompetentinga teikti išmokas šeimai.

19 — Sprendimas *Offermans* (C-85/99, Rink. p. I-2261, 41 punktas).

20 — Ankstesnėje išnašoje nurodyto sprendimo 39 punktas.

21 — 5 išnašoje cituoto sprendimo sujungtose bylose C-245/94 ir C-312/94 36 punktas ir sprendimas *D'Hoop* (C-224/98, Rink. p. I-6191, 30 punktas).

V — Išvada

35. Todėl į *Oberlandesgericht Innsbruck* pagal EB 234 straipsnį pateiktus prejudicinius klausimus Teisingumo Teismui siūlau pateikti tokius atsakymus:

„1. 1971 m. birželio 14 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 1408/71 dėl socialinės apsaugos sistemų taikymo pagal darbo sutartį dirbantiems asmenims, savarankiškai dirbantiems asmenims ir jų šeimų nariams, judantiems Bendrijoje, 73 straipsnis kartu su šio reglamento 13 straipsniu taikomas pagal darbo sutartį dirbantiems asmenims, kurių darbo santykiai vis dar tęsiasi, tačiau dėl nemokamų motinystės atostogų nesusiję su jokia pareiga atlikti darbą ar mokėti darbo užmokestį arba kokiais nors socialinės apsaugos įsipareigojimais pagal nacionalinę teisę.

2. Kai asmuo pagal darbo sutartį dirba vienoje valstybėje narėje, tačiau su savo sutuoktiniu ar partneriu ir vaikais gyvena kitoje valstybėje narėje, kur sutuoktinis ar partneris vykdo atlygininą veiklą, pagal 1972 m. kovo 21 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 574/72, nustatančio Reglamento Nr. 1408/71 įgyvendinimo tvarką, 10 straipsnio 1 dalies b punkto i papunktį gyvenamosios vietos valstybė narė turi pirmenybę dėl kompetencijos teikti tokias šeimos išmokas, kaip antai vaiko auginimo pašalpa."